ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՈՐՈՇՈՒՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՄԻՋԵՎ «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ» ՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան 16 հունվարի 2026 թ.

Սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.

նախագահող՝ Արման Դիլանյանի,

դատավորներ՝ Արտակ Զեյնալյանի,
Հրայր Թովմասյանի,
Դավիթ Խաչատուրյանի,
Երվանդ Խունդկարյանի,
Հովակիմ Հովակիմյանի (զեկուցող),
Էդգար Շաթիրյանի,
Սեդա Սաֆարյանի,
Արթուր Վաղարշյանի,

մասնակցությամբ (գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝

Կառավարության ներկայացուցիչ՝ Էկոնոմիկայի նախարար
Գևորգ Պապոյանի,

համաձայն Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 3-րդ կետի, 169-րդ հոդվածի 3-րդ մասի, ինչպես նաև «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի, 40 և 74-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Հայաստանի զբոսաշրջության և մարզային ենթակառուցվածքների ծրագիր» վարկային համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Կառավարությունն իր՝ 2025 թվականի նոյեմբերի 27-ի N 1673-Ա որոշմամբ հավանություն է տվել «Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Հայաստանի զբոսաշրջության և մարզային ենթակառուցվածքների ծրագիր» վարկային համաձայնագիրը վավերացնելու մասին» օրենքի նախագծի վերաբերյալ Կառավարության օրենսդրական նախաձեռնությանը և որոշել է նշված համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու նպատակով դիմել Սահմանադրական դատարան:

Գործի քննության առիթը Կառավարության՝ 2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ին Սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով վերոնշյալ համաձայնագիրը, հետազոտելով սույն գործով Կառավարության ներկայացուցչի գրավոր բացատրությունը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը՝ Սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց.**

1. Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի (այսուհետ նաև՝ Բանկ) միջև «Հայաստանի զբոսաշրջության և մարզային ենթակառուցվածքների ծրագիր» (այսուհետ նաև՝ Ծրագիր) վարկային համաձայնագիրը (այսուհետ նաև՝ Համաձայնագիր) ստորագրվել է 2025 թվականի հուլիսի 23-ին:

2. Համաձայնագրով նախատեսվում է Բանկի կողմից Հայաստանի Հանրապետությանը տրամադրել իննսունվեց միլիոն չորս հարյուր հազար եվրո (96,400,000 եվրո) գումար՝ Ծրագրի ֆինանսավորմանն աջակցելու նպատակով:

3. Համաձայնագիրն ունի երեք առդիր և մեկ հավելված՝ **Առդիր 1.** «Ծրագրի նկարագրությունը», **Առդիր 2**. «Ծրագրի կատարումը», **Առդիր 3.** «Պարտավորության հետ կապված մարումների ժամանակացույց» և **Հավելված:**

4. Ծրագիրը կազմված է չորս մասերից՝ **Մաս 1.** «Կլաստերների ինտեգրված և կայուն զարգացման խթանում», **Մաս 2.** «Կլիմայակայուն ենթակառուցվածքներին աջակցում և մասնավոր հատվածի մասնակցության խթանում», **Մաս 3.** «Ծրագրի կառավարումը և գործառական աջակցությունը» և **Մաս 4.** «Պայմանական արտակարգ իրավիճակներին արձագանքելու բաղադրիչը»:

5. Ծրագրի նպատակներն են կլիմայակայուն ենթակառուցվածքների հասանելիության բարելավումը և Հայաստանում Ծրագրի կողմից աջակցվող կլաստերների տեղական տնտեսությունում զբոսաշրջության ունեցած ներդրման ավելացումը (Առդիր 1):

6. Համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է մի շարք պարտավորություններ, մասնավորապես՝

6.1. ստեղծել և այնուհետև Ծրագրի իրականացման ողջ ընթացքում պահել Ծրագրի ղեկավարման կոմիտե, որը նախագահում է Հայաստանի Հանրապետության փոխվարչապետը, և որը կազմված է Էկոնոմիկայի նախարարության, Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության, Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության, ինչպես նաև այլ համապատասխան ճյուղային նախարարությունների, պետական կառույցների և տեղական ու տարածաշրջա-

նային մարմինների ներկայացուցիչներից՝ ըստ անհրաժեշտության, և որը պատասխանատու է բարձր մակարդակով ռազմավարական որոշումների կայացման համար (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Ա, կետ 2),

6.2. ստեղծել և այնուհետև Ծրագրի իրականացման ողջ ընթացքում պահել Ծրագրի աշխատանքային խումբ, որը ղեկավարում է Էկոնոմիկայի նախարարը և որը կազմված է Էկոնոմիկայի նախարարության և Ծրագրի իրականացման կազմակերպության ներկայացուցիչներից, և որը պատասխանատու է ծագող մարտահրավերների համալիր իրականացումը քննարկելու և հասցեագրելու, ինչպես նաև աշխատանքային մակարդակով հաղորդակցության և որոշումների կայացման գործընթացը խթանելու համար (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Ա, կետ 3),

6.3. Հայաստանի Հանրապետության համայնքների ղեկավարների միջոցով Համաձայնագրի ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից հետո՝ վեց ամիսը չգերազանցող ժամկետում, համայնքի մակարդակով ստեղծել և Ծրագրի իրականացման ողջ ընթացքում պահել Տեղական աշխատանքային խմբեր, որոնք կազմված են համայնքների ղեկավարներից, համայնքային իշխանության ներկայացուցիչներից, տեղական ոչ պետական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից, ակտիվ ռեզիդենտներից և մասնավոր հատվածից, և որոնք պատասխանատու են Կլաստերային զարգացման ծրագրերի մշակման համար խորհրդատվության և ուղղորդման համար, հանդես են գալիս որպես տեղական համայնքների՝ հետադարձ կապի ապահովման և/կամ այն մտահոգությունների վերհանման հարցերով կոնտակտային մարմիններ, որոնք առնչվում են Ծրագրի 2-րդ մասով սահմանված Տեղանքին առնչվող միջոցառումների նախապատրաստմանը, տեխնիկական նախագծմանը և իրականացմանը, ինչպես նաև այն հարցերի բարձրաձայնմանը, որոնք վերաբերում են Ծրագրի իրականացման կազմակերպության, կապալառուների և շահագրգիռ այլ կողմերի հետ համագործակցությամբ կատարվող աշխատանքի որակին, և համայնքին կանոնավոր կերպով տեղեկացնում են Ծրագրով աջակցվող կլաստերների շրջանակներում իրականացվող միջոցառումների առաջընթացի մասին և տեղական մակարդակով համակարգում են բողոքներին արձագանքելու գործընթացը (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Ա, կետ 4),

6.4. Ծրագրի իրականացման կազմակերպության կողմից Ծրագրի համապատասխան մասի իրականացումը դյուրացնելու նպատակով վարկային միջոցները Ծրագրի իրականացման կազմակերպությանը տրամադրել Հայաստանի Հանրապետության բյուջետավորման գործընթացների համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության և Ծրագրի իրականացման կազմակերպության միջև կնքված լրացուցիչ համաձայնագրի (այսուհետ՝ Ենթահամաձայնագիր) հիման վրա՝ Բանկի կողմից հաստատված պայմաններով (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Բ, կետ 1),

6.5. Ենթահամաձայնագրով սահմանված Հայաստանի Հանրապետության իրավունքներն իրացնել այնպես, որ պաշտպանվի Հայաստանի Հանրապետության և Բանկի շահերը և ապահովվի Վարկի նպատակների իրագործումը, ինչպես նաև՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Բանկն այլ համաձայնության է գալիս, չզիջել, չփոփոխել, չչեղարկել Ենթահամաձայնագիրը կամ դրա որևէ դրույթ կամ չհրաժարվել դրանցից (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Բ, կետ 2),

6.6. ապահովել, որ Ծրագրի իրականացման կազմակերպությունը՝ Ծրագիրն ընդունի, այնուհետև իրականացնի Բանկի համար ընդունելի ձևով, բովանդակությամբ և կարգով՝ Ծրագրի գործառնական ձեռնարկին համաձայն (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Գ, կետ 1, ենթակետ «ա»),

6.7. ապահովել, որ Ծրագրի իրականացման կազմակերպությունը՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Բանկը գրավոր այլ համաձայնության է գալիս, չփոփոխի, չչեղարկի Ծրագրի գործառնական ձեռնարկի որևէ դրույթ կամ չհրաժարվի դրանից, ինչպես նաև չթույլատրի Ծրագրի գործառնական ձեռնարկի որևէ դրույթի փոփոխումը, չեղարկումը կամ կասեցումը (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Գ, կետ 1, ենթակետ «բ»),

6.8. մշակել և հաստատել Բանկի համար ընդունելի ձևով և բովանդակությամբ ձեռնարկ, որում սահմանվեն պայմանական արտակարգ իրավիճակին արձագանքելու մասի իրականացման մանրամասն մեխանիզմները, ներառյալ՝

6.8.1. պայմանական արտակարգ իրավիճակին արձագանքելու մասի համակարգման և իրականացման ցանկացած կառուցվածք կամ ինստիտուցիոնալ մեխանիզմ,

6.8.2. հատուկ միջոցառումներ, որոնք կարող են ներառվել պայմանական արտակարգ իրավիճակին արձագանքելու մասում, դրա համար պահանջվող թույլատրելի ծախսեր և դրանք ներառելու ցանկացած այլ ընթացակարգեր,

6.8.3. պայմանական արտակարգ իրավիճակին արձագանքելու մասի ֆինանսական կառավարման մեխանիզմներ,

6.8.4. պայմանական արտակարգ իրավիճակներին արձագանքելու մասին առնչվող գնումների մեթոդներ և ընթացակարգեր,

6.8.5. արտակարգ իրավիճակների ծախսերի ֆինանսավորման նպատակով գումարների առհանման համար պահանջվող փաստաթղթեր,

6.8.6. պայմանական արտակարգ իրավիճակին արձագանքելու մասի համար բնապահպանական և սոցիալական գնահատման և կառավարման մեխանիզմների նկարագիր,

6.8.7. արտակարգ իրավիճակների գործողությունների պլանի ձևանմուշ (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Դ, կետ «ա»),

6.9. ապահովել, որ Բանկի համար ընդունելի ձևով և բովանդակությամբ մշակված ձեռնարկում նշված կառույցներն ու մեխանիզմները պահպանվեն պայմանական արտակարգ իրավիճակին արձագանքելու մասի իրականացման ողջ ընթացքում՝ Բանկի համար ընդունելի բավարար անձնակազմով և ռեսուրսներով (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Դ, կետ 2),

6.10. ապահովել, որ պայմանական արտակարգ իրավիճակին արձագանքելու մասի համար պահանջվող բնապահպանական և սոցիալական փաստաթղթերը մշակվեն, հրապարակվեն և ընդունվեն Բանկի համար ընդունելի ձևով և բովանդակությամբ մշակված ձեռնարկի և Բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանի համաձայն՝ Բանկի համար ընդունելի ձևով և բովանդակությամբ, ինչպես նաև ապահովել, որ պայմանական արտակարգ իրավիճակին արձագանքելու մասն իրականացվի բնապահպանական և սոցիալական փաստաթղթերի համաձայն՝ Բանկի համար ընդունելի ձևով (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Դ, կետ 3),

6.11. ապահովել, որ Ծրագրի իրականացման կազմակերպության կողմից Ծրագիրն իրականացվի Բնապահպանական և սոցիալական ստանդարտների համաձայն՝ Բանկի համար ընդունելի ձևով (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Ե, կետ 1),

6.12. ապահովել, որ Ծրագրի իրականացման կազմակերպության կողմից Ծրագիրն իրականացվի Բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանի համաձայն՝ Բանկի համար ընդունելի ձևով: Այս նպատակով Ծրագրի իրականացման կազմակերպությունը պետք է ապահովի, որ՝

6.12.1. բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանում նշված միջոցառումներն ու գործողություններն իրականացվեն պատշաճ և արդյունավետ կերպով, ինչպես նախատեսված է բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանում,

6.12.2. բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանի իրականացման հետ կապած ծախսերը կատարելու համար բավարար միջոցներ հասանելի լինեն,

6.12.3. բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանի իրականացման համար պահպանվեն քաղաքականություններ և ընթացակարգեր, և ներգրավվի համարժեք թվով որակավորված ու փորձառու անձնակազմ, ինչպես նախատեսված է բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանում,

6.12.4. բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանը կամ դրա որևէ դրույթ չփոխվի, չչեղարկվի, չկասեցվի կամ դրանից հրաժարում տեղի չունենա՝ բացառությամբ այն դեպքի, երբ բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանում սահմանված կարգով Բանկն այլ գրավոր համաձայնության է գալիս, և ապահովի, որ լրամշակված բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանը հրապարակվի դրանից անմիջապես հետո (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Ե, կետ 2),

6.13. ապահովել, որ Ծրագրի իրականացման կազմակերպության կողմից՝

6.13.1. ձեռնարկվեն անհրաժեշտ բոլոր միջոցները՝ հավաքելու, կազմելու և բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանում սահմանված պարբերականությամբ, կանոնավոր հաշվետվությունների միջոցով, իսկ Բանկի կողմից

պահանջվելու դեպքում՝ անմիջապես առանձին հաշվետվությամբ կամ հաշվետվությունների միջոցով Բանկին կանոնավոր կերպով ներկայացնելու բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանին և դրանում նշված բնապահպանական և սոցիալական փաստաթղթերին համապատասխանության կարգավիճակի վերաբերյալ տեղեկությունները. Բանկի համար ընդունելի ձևով բովանդակությամբ բոլոր այդ հաշվետվություններում, ի թիվս այլնի, նշվում են՝ բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանի իրականացման կարգավիճակը, պայմանները, որոնք խոչընդոտում են կամ կարող են խոչընդոտել բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանի իրականացումը, եթե այդպիսիք կան, և ուղղիչ ու կանխարգելիչ միջոցառումները, որոնք ձեռնարկվում են, կամ որոնք անհրաժեշտ է ձեռնարկել այդ պայմաններին արձագանքելու համար,

6.13.2. Բանկին անհապաղ տեղեկացնել Ծրագրին առնչվող կամ Ծրագրի վրա ազդեցություն ունեցող ցանկացած միջադեպի կամ պատահարի մասին, որն ունեցել է կամ հավանական է, որ ունենա էական անբարենպաստ ազդեցություն շրջակա միջավայրի, ազդակիր համայնքների, հանրության կամ աշխատողների վրա՝ բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանի, դրա մեջ նշված բնապահպանական և սոցիալական փաստաթղթերի և բնապահպանական և սոցիալական ստանդարտների համաձայն (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Ե, կետ 4),

6.14. ապահովել, որ Ծրագրի իրականացման կազմակերպությունն ստեղծի, հանրայնացնի, պահպանի և գործարկի բողոքների արձագանքման հասանելի մեխանիզմ՝ Ծրագրի ազդակիր անձանցից վերջիններիս մտահոգությունները և բողոքներն ստանալու ու դրանց կարգավորումը դյուրացնելու համար, ու ձեռնարկի անհրաժեշտ և պատշաճ բոլոր միջոցները՝ այդ մտահոգությունները և բողոքները կարգավորելու կամ դրանց կարգավորումը դյուրացնելու համար՝ Բանկի համար ընդունելի ձևով (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Ե, կետ 5),

6.15. ապահովել, որ Ծրագրի իրականացման կազմակերպությունը Ծրագրով նախատեսված բոլոր մրցութային փաստաթղթերում և շինարարական կապալի պայմանագրերում ներառի կապալառուների, ենթակապալառուների և վերահսկող կազմակերպությունների պարտավորությունը՝ պահպանելով բնապահպանական և

սոցիալական հանձնառությունների պլանի և այդտեղ նշված բնապահպանական ու սոցիալական փաստաթղթերի համապատասխան դրույթները, ինչպես նաև ընդունել և գործողության մեջ դնել վարքագծի կանոնագրքեր, որոնք պետք է տրամադրվեն բոլոր աշխատակիցներին և ստորագրվեն նրանց կողմից՝ մանրամասն ներկայացնելով միջոցներ՝ բնապահպանական, սոցիալական, առողջապահական և անվտանգության ռիսկերին, ինչպես նաև սեռական շահագործման և բռնության, սեռական ոտնձգությունների և երեխաների նկատմամբ բռնության ռիսկերին հակազդելու համար, բոլոր այն հարցերը, որոնք կիրառելի են նշված պայմանագրերի համաձայն ձեռնարկված կամ իրականացված շինարարական կապալի այդ աշխատանքների առնչությամբ (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Ե, կետ 6),

6.16. Ծրագրի վերաբերյալ յուրաքանչյուր հաշվետվություն Բանկին ներկայացնել օրացուցային յուրաքանչյուր կիսամյակի ավարտից հետո՝ ոչ ուշ, քան քառասունհինգ օրվա ընթացքում, որն ընդգրկում է օրացուցային կիսամյակը (Առդիր 2, Բաժին II):

7. Համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետությունը՝

7.1. Ծրագրի ընդհանուր համակարգման և քաղաքականության աջակցման պարտականությունները վերապահում է Էկոնոմիկայի նախարարությանը (Առդիր 2, Բաժին I, Մաս Ա, կետ 1),

7.2. Վարկի մայր գումարի համահավասար մարումներն իրականացնելու է յուրաքանչյուր տարվա հունիսի 1-ին և դեկտեմբերի 1-ին, ընդ որում՝ առաջին մարումը 2034 թվականի հունիսի 1-ին, իսկ վերջինը՝ 2045 թվականի դեկտեմբերի 1-ին (Առդիր 3):

8. Համաձայնագրի 4-րդ հոդվածի 4.02-րդ մասի համաձայն՝ Համաձայնագրի ուժի մեջ մտնելու վերջնաժամկետը Համաձայնագրի ստորագրման ամսաթվից հետո հարյուր ութսուն (180) օր է:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 3-րդ կետով, 170-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերով, ինչպես նաև «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 63, 64 և 74-րդ հոդվածներով՝ Սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց.**

1. Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև «Հայաստանի զբոսաշրջության և մարզային ենթակառուցվածքների ծրագիր» վարկային համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Սահմանադրությանը:

2. Սահմանադրության 170-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ **Ա. ԴԻԼԱՆՅԱՆ**

16 հունվարի 2026 թվականի
ՍԴՈ-1811